

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

[૨૦૧૫] ૨ એસ.સી.આર. ૪૯૮

મેસર્સ ભંડારી ઉદ્યોગ લિમિટેડ

વિરુદ્ધ

ઇન્ડસ્ટ્રિયલ ફેસિલિટેશન કાઉન્સિલ અને અન્ય.

(સિવિલ અપીલ નં. ૨૦૭૭/૨૦૧૫)

૨૦/૦૨/૨૦૧૫

[એમ. વાય. ઈકબાલ અને કુરિયન જોસેફ, ન્યાયમૂર્તિઓ]

આબિટ્રેશન એન્ડ કોન્સીલિએશન એક્ટ, ૧૯૯૬: કલમો ૩૪, ૪૨ –
હુકમત – સામાવાળા નં. ૨ મહારાષ્ટ્રના લાતુર ખાતે કોટન સ્પિનિંગ મિલ ચલાવે
છે, જેમણે કર્ણાટક રાજ્યના રાયચૂર ખાતે વ્યવસાય ચલાવતી અપીલકર્તા કંપની
પાસેથી કપાસ ખરીદ્યો હતો – પક્ષકારો વચ્ચે વિવાદ – કર્ણાટક હાઇકોર્ટ સમક્ષ

કલમ ૧૧ હેઠળ આબિટ્રેટરની નિમણૂક માટે અરજી - આબિટ્રેશન એવોર્ડ - સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા મહારાષ્ટ્રના લાતુર ખાતેની ડિસ્ટ્રિક્ટ કોર્ટ સમક્ષ સદર એક્ટની કલમ ૩૪ હેઠળ અરજી દાખલ કરીને એવોર્ડને પડકારવામાં આવ્યો - અપીલકર્તાએ હુકમતના અભાવના કારણોસર અરજીનો વિરોધ કર્યો - ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ, લાતુર દ્વારા ઠેરવવામાં આવ્યું કે સામાવાળા નં. ૨ લાતુર ખાતે રહેતા હોવાથી, કપાસની ગાંસડીઓની ડિલિવરી લાતુર ખાતે લેવામાં આવી હતી અને સામાવાળા નં. ૨ નું વ્યવસાયનું સ્થળ લાતુર ખાતે હતું, તેથી, ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ, લાતુર પાસે સદર એક્ટની કલમ ૩૪ હેઠળની અરજી સાંભળવાની હુકમત છે - હાઈકોર્ટે તેને માન્ય રાખ્યું - કોર્ટે ઠેરવેલ કે: સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા આપવામાં આવેલા ઓર્ડરના અનુસંધાને, કપાસની ગાંસડીઓ અપીલકર્તા દ્વારા રાયચૂરથી મોકલવામાં આવી હતી જે તમામ બિલો/ઈનવોઈસ દ્વારા સમર્થિત હતી જેમાં ખાસ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો કે "રાયચૂર હુકમતને આધીન" - સ્વીકાર્યપાણે, આબિટ્રેશન કાર્યવાહી રાયચૂર કોર્ટની હુકમતમાં ચલાવવામાં આવી હતી, જે સી.પી.સી.ની કલમ ૨૦ મુજબ હુકમત ધરાવે છે અને કર્ણાટક હાઈકોર્ટને ગોંડા છે જેણે કલમ ૧૧ ની અરજી સ્વીકારી હતી - તેથી, બોમ્બે હાઈકોર્ટને ગોંડા એવી કોર્ટ સમક્ષ એવોર્ડને પડકારી શકાય નહીં - હુકમત - કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજર, ૧૯૦૮ કલમ ૨૦.

અપીલ મંજૂર કરતા, કોર્ટે ઠેરવેલ કે:

૧. સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા આપવામાં આવેલા ઓર્ડરના અનુસંધાને, કપાસની ગાંસડીઓ અપીલકર્તા દ્વારા રાયચૂરથી મોકલવામાં આવી હતી જે તમામ બિલો/ઇનવોઇસ દ્વારા સમર્થિત હતી જેમાં ખાસ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો કે "રાયચૂર હકુમતને આધીન". સ્વીકાર્યપણે, આર્બિટ્રેશન કાર્યવાહી રાયચૂર કોર્ટની હકુમતમાં ચલાવવામાં આવી હતી, જે કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજરની કલમ ૨૦ મુજબ હકુમત ધરાવે છે અને કર્ણાટક હાઇકોર્ટને ગૌણ છે જેણે કલમ ૧૧ ની અરજી સ્વીકારી હતી. તેથી, એવોર્ડને બોમ્બે હાઇકોર્ટને ગૌણ એવી કોર્ટ સમક્ષ પડકારી શકાય નહીં. આવી કોર્ટ દ્વારા હકુમતનો ઉપયોગ કરવો એ સદર એક્ટની કલમ ૪૨ ની જોગવાઈ વિરુદ્ધ હશે. ડિસ્ટ્રિક્ટ કોર્ટ, લાતુર અને બોમ્બે હાઇકોર્ટે સદર એક્ટની કલમ ૩૪ હેઠળની અરજી સ્વીકારવામાં અને રિવિઝન અરજી ફગાવી દેવામાં કાયદાકીય ભૂલ કરી છે.

સ્ટેટ ઓફ વેસ્ટ બંગાલ એન્ડ અન્ય વિરુદ્ધ એસોસિએટેડ કોન્ટ્રાક્ટર્સ (૨૦૧૫) ૧ એસ.સી.સી. ૩૨ પર આધાર રાખવામાં આવેલ.

કેસ લો રેફરન્સ

(૨૦૧૫) ૧ એસ.સી.સી. ૩૨ પર આધાર રાખવામાં આવેલ પેરા ૯

સિવિલ એપેલટ જ્યુરિસ્ટિક્શન: સિવિલ અપીલ નં. ૨૦૭૭/૨૦૧૫

ઓરંગાબાદ ખાતેની હાઇકોર્ટ ઓફ જ્યુડિકેયર એટ બોમ્બે બેન્ચના સિવિલ રિવિઝન અરજી નં. ૧૭૯/૨૦૧૩ માં તારીખ ૨૧/૧૧/૨૦૧૩ ના ચુકાદા અને હુકમ પરથી.

જયંત ભૂષણ, નિર્નિમેષ દુબે, અંકુર એસ. કુલકર્ણી, આનંદ શ્રીવાસ્તવ, શુભમ જાયસ્વાલ (મેસર્સ લેક્સ રેજીસ લો ઓફિસીસ તરફે) અપીલકર્તા તરફે.

શિરીષ કે. દેશપાંડે સામાવાળા તરફે.

કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ એમ. વાય. ઇકબાલ દ્વારા આપવામાં આવેલ.

૧. રજા આપવામાં આવે છે.

૨. હાલની અપીલમાં વિચારણા માટે આવતો ટૂંકો પ્રશ્ન એ છે કે શું બોમ્બે હાઇકોર્ટે આનિટ્રેશન એન્ડ કોન્સીલિએશન એક્ટ, ૧૯૮૬ ની કલમ ૩૪ હેઠળની અરજી સાંભળવા માટે કોર્ટની હકુમતનો યોગ્ય રીતે નિર્ણય કર્યો છે?

૩. કેસની હકીકતો ટૂંકમાં નીચે મુજબ છે.

૪. અપીલકર્તા કંપની કર્ણાટક રાજ્યના રાયચૂર ખાતે લઘુ ઉદ્યોગ ચલાવે છે અને કપાસ પીંજવા, દબાવવા, તેલ નિષ્કર્ષણ અને તૈયાર માલના વેચાણના વ્યવસાયમાં રોકાયેલી છે. જ્યારે સામાવાળા નં. ૨ મહારાષ્ટ્રના લાતુર ખાતે કોટન સ્પિનિંગ મિલ ચલાવે છે. સામાવાળા નં. ૨ એ અપીલકર્તા કંપની પાસેથી

કપાસની ૭૫૦ ગાંસડીઓ ખરીદી હતી અને અપીલકર્તાને આંશિક ચૂકવણી કરી હતી. બાકીની રકમ ચૂકવવામાં આવી ન હતી જેના કારણે પક્ષકારો વચ્ચે વિવાદ થયો હતો.

૫. વધુમાં એવું જણાય છે કે અપીલકર્તાએ અપીલકર્તા અને સામાવાળા નં. ૨ વચ્ચેના વિવાદમાં લવાદ કરવા માટે સામાવાળા નં. ૧, ઇન્ડસ્ટ્રિયલ ફેસિલિટેશન કાઉન્સિલ (ટુંકમાં ‘આઈએફસી’) સમક્ષ ઇન્ટરેસ્ટ ઓન ડિલેઈડ પેમેન્ટ્સ ટુ સ્મોલ સ્કેલ એન્ડ એન્સિલરી ઇન્ડસ્ટ્રિયલ અન્ડરટેકિંગ્સ એક્ટ, ૧૯૯૩ (ટુંકમાં ‘આઈડીપી એક્ટ’) ની કલમો ૩ અને ૪ હેઠળ અરજી દાખલ કરી હતી. ત્યારબાદ અપીલકર્તાએ આર્બિટ્રેટરની નિમણૂક માટે આર્બિટ્રેશન એન્ડ કોન્સીલિએશન એક્ટ, ૧૯૯૬ (ટુંકમાં ‘૧૯૯૬ ના એક્ટ’ ઉલ્લેખિત છે) ની કલમ ૧૧ હેઠળ કર્ણાટક હાઈકોર્ટ સમક્ષ અરજી દાખલ કરી હતી. સદર અરજી ચીફ જસ્ટિસ ડેવિડેટ દ્વારા મંજૂર કરવામાં આવી હતી અને સામાવાળા નં. ૧ (આઈએફસી) ને પક્ષકારો વચ્ચેના વિવાદનો નિર્ણય કરવા નિર્દેશ આપ્યો હતો. સામાવાળા નં. ૧ એ ૧૬/૦૮/૨૦૧૦ ના રોજ એવોર્ડ પસાર કર્યો હતો જેમાં સામાવાળા નં. ૨ ને વ્યાજ સાથે ૨૦,૨૫,૨૧૩.૫૪ રૂપિયા ચૂકવવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો.

૬. સામાવાળા નં. ૨ એ એવોર્ડને રદ કરવા માટે મહારાષ્ટ્રના લાતુર ખાતેની ડિસ્ટ્રિક્ટ કોર્ટ સમક્ષ ૧૯૯૬ ના એક્ટની કલમ ૩૪ હેઠળ અરજી દાખલ કરીને એવોર્ડને પડકાર્યો હતો. અપીલકર્તાએ લાતુરની ડિસ્ટ્રિક્ટ કોર્ટની હકુમતને

પડકારીને સદર અરજીનો વિરોધ કર્યો હતો. અપીલકર્તાએ દલીલ કરી હતી કે રાયચૂર ખાતેની ડિસ્ટ્રિક્ટ કોર્ટ પાસે સદર એક્ટની કલમ ૩૪ હેઠળની અરજી સાંભળવાની હકુમત છે. ડિસ્ટ્રિક્ટ જજે કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજરની કલમો ૧૫ થી ૨૦ સહિતની વિવિધ જોગવાઈઓનો ઉલ્લેખ કરીને હકુમતનો નિર્ણય લેવા આગળ વધ્યા અને ઠેરવ્યું કે સામાવાળા નં. ૨ લાતુર ખાતે રહે છે, કપાસની ગાંસડીઓની ડિલિવરી લાતુર ખાતે લેવામાં આવી હતી અને સામાવાળા નં. ૨ ના વ્યવસાયનું સ્થળ લાતુર ખાતે હતું, તેથી તે લાતુરના ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ છે, જેમની પાસે સદર એક્ટની કલમ ૩૪ હેઠળની અરજી સાંભળવાની હકુમત છે.

૭. લાતુરના ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા ઉપરોક્ત હુકમ સામે અપીલકર્તાએ બોમ્બે હાઈકોર્ટ સમક્ષ રિવિઝન દાખલ કરેલ. બોમ્બે હાઈકોર્ટે એમ કહીને રિવિઝન ફગાવી દીધું કે સદર એક્ટની કલમ ૧૧ હેઠળની અરજી પર કામ કરતા હાઈકોર્ટના ચીફ જસ્ટિસ એ કોર્ટ નથી, અને સદર એક્ટની કલમ ૩૪ હેઠળ અરજી દાખલ કરતા પહેલા કોઈ પણ કોર્ટમાં કોઈ અરજી દાખલ કરવામાં આવી ન હતી અને વધુમાં ગાંસડીઓ લાતુર ખાતે સપ્લાય કરવામાં આવી હતી, તેથી તે લાતુર કોર્ટ છે જેની પાસે સદર એક્ટની કલમ ૩૪ હેઠળની અરજી સાંભળવાની હકુમત છે.

૮. અમે અપીલકર્તા તરફે હાજર રહેલા વિદ્વાન સિનિયર કાઉન્સેલ શ્રી જયંત ભૂષણ અને સામાવાળા નં. ૨ તરફે હાજર રહેલા વિદ્વાન કાઉન્સેલ શ્રી શિરીષ કે. દેશપાંડેને સાંભળ્યા છે. એ બાબત વિવાદમાં નથી કે સામાવાળા નં. ૨

દ્વારા આપવામાં આવેલા ઓર્ડરના અનુસંધાને, કપાસની ગાંસડીઓ અપીલકર્તા દ્વારા રાયચૂરથી મોકલવામાં આવી હતી જે તમામ બિલો/ઇનવોઇસ દ્વારા સમર્થિત હતી જેમાં ખાસ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો કે "રાયચૂર હકુમતને આધીન". વિવાદ ઉભો થયો અને મેટર આઇએફસી બેંગલોર, સામાવાળા નં. ૧ ને મોકલવામાં આવી હતી. સામાવાળા નં. ૨ એ કર્ણાટક હાઇકોર્ટ દ્વારા મેટર આબિટ્રેશન માટે મોકલવા અથવા વિવાદનો નિર્ણય લેવા માટે આઇએફસીની હકુમત અંગે કોઈ વાંધો ઉઠાવ્યા વિના બેંગલોરમાં આબિટ્રેશન કાર્યવાહીમાં ભાગ લીધો હતો. સ્વીકાર્યપણે, આબિટ્રેશન કાર્યવાહી રાયચૂર કોર્ટની હકુમતમાં પૂર્ણ થઈ હતી. સામાવાળા નં. ૨ પાસે ઉપલબ્ધ એકમાત્ર ફોરમ રાયચૂર ખાતેની મૂળ હકુમતની સિવિલ કોર્ટ સમક્ષ સદર એક્ટની કલમ ૩૪ હેઠળ અરજી કરવાની હતી, કારણ કે કર્ણાટક હાઇકોર્ટ પાસે કોઈ મૂળ હકુમત નથી.

૯. તાજેતરમાં, જ્યારે આ કોર્ટની ત્રણ ન્યાયમૂર્તિઓની બેંચ સમક્ષ સ્ટેટ ઓફ વેસ્ટ બંગાલ એન્ડ અન્ય વિરુદ્ધ એસોસિએટેડ કોન્ટ્રાક્ટર્સ, (૨૦૧૫) ૧ એસ.સી.સી. ૩૨ ના કેસમાં સમાન પ્રશ્ન વિચારણા માટે આવ્યો, ત્યારે આ કોર્ટે ઠેરવેલ કે:-

"૨૨. કલમ ૪૨ હેઠળ ઉદ્ભવી શકે તેવો વધુ એક પ્રશ્ન એ છે કે શું કલમ ૪૨ એવા કેસોમાં લાગુ થશે કે જ્યાં કોર્ટમાં કરવામાં આવેલી અરજી હકુમત વગરની હોવાનું જણાય છે. જૂના એક્ટની કલમ ૩૧(૪) હેઠળ, એફ.સી.આઇ.

વિરુદ્ધ એ.એમ. અહેમદ એન્ડ કંપની, (૨૦૦૧) ૧૦ એસ.સી.સી. ૫૩૨ પાના નં. ૫૩૨, પેરા ૬ અને નેસર ઈન્ડિયા લિમિટેડ વિરુદ્ધ જીએમબી સેરામિક્સ લિમિટેડ (૨૦૦૨) ૯ એસ.સી.સી. ૪૮૯ પાના નં. ૪૯૦-૯૧, પેરા ૩ માં ઠેરવવામાં આવ્યું છે કે ૧૯૪૦ ના એક્ટની કલમ ૩૧(૪) લાગુ થશે નહીં જો એવું જણાય કે અરજી એવી કોર્ટ સમક્ષ કરવાની હતી કે જેની પાસે કોઈ હકુમત નથી. જતીન્દર નાથ વિરુદ્ધ ચોપરા લેન્ડ ડેવલપર્સ (પી) લિમિટેડ, (૨૦૦૭) ૧૧ એસ.સી.સી. ૪૫૩ પાના નં. ૪૬૦, પેરા ૯ અને રાજસ્થાન એસઈબી વિરુદ્ધ યુનિવર્સલ પેટ્રો કેમિકલ્સ લિમિટેડ (૨૦૦૯) ૨ એસ.સી.સી. ૧૦૭ પાના નં. ૧૧૬, પેરા ૩૩ થી ૩૬ અને સ્વાસ્તિક ગેસીસ (પી) લિમિટેડ વિરુદ્ધ ઈન્ડિયન ઓઈલ કોર્પોરેશન લિમિટેડ (૨૦૧૩) ૯ એસ.સી.સી. ૩૨ પાના નં. ૪૭-૪૮, પેરા ૩૨ માં ઠેરવવામાં આવ્યું હતું કે જ્યાં પક્ષકારો વચ્ચેના કરારમાં હકુમત માત્ર એક ચોક્કસ કોર્ટ પૂરતી મર્યાદિત હોય, તો તે કોર્ટ પાસે જ હકુમત રહેશે કારણ કે કલમ ૩૧(૪) કે કલમ ૪૨ માં પક્ષકારો વચ્ચેના વિપરીત કરારને નાબૂદ કરતી કોઈ 'નોન

ઓબસ્ટેન્ટ' કલમ નથી. આમ ઠેરવવામાં આવ્યું છે કે
પક્ષકારો દ્વારા સંમત થયેલી વિશિષ્ટ કોર્ટની બહારની
કોર્ટોમાં પસંદ કરવામાં આવેલી અરજીઓ પણ હકુમત
વિનાની ગણાશે."

૧૦. નિર્વિવાદપણે, આબિટ્રેશન કાર્યવાહી રાયચૂર કોર્ટની હકુમતમાં હાથ
ધરવામાં આવી છે, જે કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજરની કલમ ૨૦ મુજબ હકુમત
ધરાવે છે અને કર્ણાટક હાઇકોર્ટને ગોંડા છે જેણે કલમ ૧૧ ની અરજી સ્વીકારી
હતી. તેથી, એવોર્ડને બોમ્બે હાઇકોર્ટને ગોંડા એવી કોર્ટ સમક્ષ પડકારી શકાય
નહીં. આવી કોર્ટ દ્વારા હકુમતનો ઉપયોગ કરવો એ સદર એક્ટની કલમ ૪૨ ની
જોગવાઈ વિરુદ્ધ હશે.

૧૧. અમે, આ બાબત પર અમારું ધ્યાનપૂર્વક વિચારણા કર્યા પછી, એવા
અભિપ્રાયના છીએ કે લાતુરની ડિસ્ટ્રિક્ટ કોર્ટ અને બોમ્બે હાઇકોર્ટે સદર એક્ટની
કલમ ૩૪ હેઠળની અરજી સ્વીકારવામાં અને રિવિઝન અરજી ફગાવી દેવામાં
કાયદાકીય ભૂલ કરી છે.

૧૨. અમે, તેથી, હાલની અપીલ મંજૂર કરીએ છીએ અને હાઇકોર્ટ દ્વારા પસાર
કરવામાં આવેલા હુકમને રદ કરીએ છીએ. ખર્ચ અંગે કોઈ હુકમ રહેશે નહીં.

અપીલ મંજૂર.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.